

Betænkning
om
HANDELSUDDANNELSER
I
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

BETÆNKNING NR. 1162

FEBRUAR 1989

ISBN nr. 87 - 503 - 7787 - 6

UN 00- 171 -bet.

Svendborgtryk

INDHOLD	Side
Forord	2
I. Nogle definitioner	6
II. Indledning	8
III. 18 forslag om handelsuddannelser	11
IV. De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag	52
Bilag: Mindretalsudtalelse fra forretningsfører Ole Mørch Thor	56

FORORD

Handelsudvalget blev nedsat af undervisningsministeren i september 1987.

Udvalget fik følgende kommissorium;

"Det er udvalgets opgave at foretage en helhedsvurdering af de handelsmæssige/økonomiske uddannelser ud fra den synsvinkel, at de udlandskonkurrerende erhvervs muligheder skal styrkes. Denne vurdering er ikke begrænset til bestemte uddannelser eller uddannelsesområder.

Udvalget må derfor tage udgangspunkt i en samlet vurdering af, hvilke funktioner der skal varetages og udbygges inden for de udlandskonkurrerende erhverv. I sammenhæng hermed må det ud fra en **aftager-**synsvinkel vurderes, i hvilket omfang de eksisterende uddannelser imødekommer disse krav.

Udvalget må i sine overvejelser generelt være opmærksom på vigtigheden af sammenhæng og afgrænsning mellem grund-, videre- og efteruddannelserne samt ønsket om nedbrydning af uddannelsesmæssige båse.

På baggrund af ovenstående anmodes udvalget om - på områder hvor det skønnes fornødent - at fremkomme med forslag om ændret målsætning, struktur og indhold i de eksisterende uddannelser samt tilsvarende forslag for helt nye uddannelser eller nye kombinationer ledsaget af forslag til disses institutions-tilknytning.

Udvalget må endvidere overveje uddannelsestilbudenes indbyrdes vægtning, geografiske spredning og dimensionering.

Endvidere anmodes udvalget om at pege på områder, hvor det er væsentligt med erhvervslivstilknytning.

Endelig anmodes udvalget om at vurdere, på hvilke områder det er vigtigt med forskningstilknytning.

Udvalget anmodes om at fremlægge sine overvejelser og forslag inden den 1. maj 1988."

Som formand beskikkedes direktør Stig Bøgh Karlsen.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Direktør Anne-Marie Blixenkroner-Møller
Skibsreder Karsten Borch
Kontorchef Hanna Dam
Salgschef Leo Eriksen
Lektor Inge Gorm Hansen
Uddannelseschef Mogens Gruelund
Direktør Asbjørn Heide
Salgsdirektør Jørgen Holm
Rektor Boel Jørgensen
Direktør Jørgen Krabbe
Direktør Anne Birgitte Lundholt
Forretningsfører Ole Mørch Thor
Forstander Flemming Nielsen
Lektor Orla Nielsen
Formand, direktør Klavs Olsen
Merkonom Per Rask Pedersen
Uddannelseschef Ove Bjørn Petersen

Professor Bendt Rørsted
Lektor Birthe Skov Pedersen
Cand.merc. Inge Storm
Direktør Ole Wiberg
Cand.ling.mere. Jeanette Ørsted
Projektchef Kim Østrup

Alle medlemmer var personligt udpegede.

Tilforordnet udvalget var:

Kontorchef Poul Bache, Undervisningsministeriet, Direktoratet for de Videregående Uddannelser.

Uddannelseskonsulent Arne Højsteen, Undervisningsministeriet, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne.

I sekretariatetsarbejdet har deltaget:

Undervisningsinspektør Erik Nexelmann og studielektor Niels Jørgen Nordbøge, Undervisningsministeriet, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne.

Assistent Gitte Venning Madsen og kontorassistent Tina Nielsen,, Undervisningsministeriet, Direktoratet for Erhvervsuddannelserne.

Fuldmægtig Bo Fremming, Undervisningsministeriet, Uddannelsespolitisk Sekretariat.

Fuldmægtig Mogens Berg, Undervisningsministeriet, Direktoratet for de Videregående Uddannelser.

Udvalget har afholdt 15 møder, og der har om dellemner været nedsat arbejdsgrupper. Der er fra udvalgets side lagt vægt på, at betænkningen fremtræder i en kort og handlingsrettet form.

Udvalget afgiver hermed denne betænkning til undervisningsministeren som resultat af udvalgets arbejde, der afsluttedes med udvalgets møde den 28. februar 1989.

København, den 28. februar 1989

Karsten Boren Anne-Marie Blixenkroner-Møller

Hanna Dam Leo Eriksen

Inge Gorm Hansen Mogens Gruelund

Asbjørn Heide Jørgen Holm

Boel Jørgensen Jørgen Krabbe

Anne Birgitte Lundholt Ole Mørch Thor

Flemming Nielsen Orla Nielsen

Klavs Olsen Per Rask Pedersen

Ove Bjørn Petersen Bendt Rørsted

Birthe Skov Pedersen Inge Storm

Ole Wiberg Jeanette Ørsted

Kim Østrup

Stig Bøgh Karlsen
formand

Erik Nexelmann
Niels Jørgen Nordbøge

I. Nogle definitioner

Denne betænkning beskæftiger sig med handelsuddannelserne med undtagelse af efg- og lærlingeuddannelserne, det 2-årige kursus til højere handelseksamen (HHX) og edb-uddannelserne på handelsskolerne .

Ved handelsuddannelser forstås de erhvervsrettede uddannelser på handelshøjskolerne, handelsskolerne og eksportskolerne. Det drejer sig om:

på eksportskolerne

international markedsføring, eksportsalg og sprog
eksportøkonomuddannelsen

på handelsskolerne

højere handelseksamen (HHX), 1-årigt kursus
merkonomkursus
handelsakademier (korte videregående uddannelser, KVU)

på handelshøjskolerne

HA (inkl. sprog/økonomi-kombinationsuddannelse samt øvrige integrerede uddannelser under HA-bekendtgørelsen)

HD

cand. mere.

cand.mere.aud.

korrespondent

ED

cand. ling. mere.

Handelshøjskolernes uddannelser findes også på Odense Universitet, Aalborg Universitetscenter og Roskilde Universitetscenter (sidstnævnte kun HA).

Ved "handelshøjskoler" forstås derfor i det følgende alle de institutioner, der tilbyder handelshøjskoleuddannelser.

Ved "videregående uddannelser" forstås alle uddannelser, der forudsætter en uddannelse på gymnasialt niveau, d.v.s 12 års forudgående skoleuddannelse.

Handelsakademiet, HD, HA og korrespondentuddannelsen er således videregående uddannelser, mens HHX er en gymnasial uddannelse.

II. Indledning

Forandring og internationalisering er blandt de store udfordringer, som vort erhvervsliv i de kommende år vil stå overfor. Baggrunden er dels kravet om en øget eksportindsats for herved at bidrage aktivt til løsningen af landets økonomiske problemer og dels de ændringer, som følger af den stigende globalisering af erhvervslivets aktiviteter generelt og specielt det indre markeds realisering pr. januar 1993.

En vigtig forudsætning for, at erhvervslivet kan yde en aktiv indsats ved løsningen af disse opgaver, er tilstedeværelsen af velkvalificerede medarbejdere: Virksomheder i udvikling kræver medarbejdere i udvikling. Det helt overordnede spørgsmål er, om handelsskolernes og handelshøjskolernes uddannelser i tilstrækkelig grad er rettet ind mod de konsekvenser, der følger af den fremskridende internationalisering. Det er her vigtigt, at der ved tilrettelæggelsen af ikke mindst de videregående handelsuddannelser fokuseres på kvalitet. Mere specifikt må uddannelserne fokuseres på temaer af international karakter, for eksempel markedsføring/salg/eksport. Selv en meget intens undervisning i internationalt rettede temaer næppe vil vise sig effektiv, medmindre undervisningen i sin helhed har en så høj faglig standard, at den kan måle sig med de bedste udenlandske uddannelser. Derudover er det afgørende, at de forudgående uddannelser også får en øget kvalitativ standard.

Udvalget skal bl.a. pege på, at

kundskabsfag som f.eks. sprog bør indledes tidligere og med bedre kvalitet. På sprogområdet bør der fokuseres på mere anvendt sprog.

personlige egenskaber som f.eks. fremstillingsevne, personlig gennemslagskraft, selvstændighed, samarbejdsevne og beslutsomhed bør fremmes.

der bør være bedre muligheder for, at elever med særlige evner kan specialisere sig og modtage undervisning på et højere niveau i udvalgte fag.

En forudsætning for, at handelsuddannelserne kan styrkes, og resultatet i relation til den internationale udvikling kan bedres er, at de elever, der påbegynder en videregående uddannelse, har de nødvendige basiskundskaber.

Det er i dag ofte således, at en stor del af det første studieår må bruges på at undervise i kundskaber, der normalt burde have været indlært på et forudgående trin.

Det betyder både fordyrelse og en forringelse af de videregående uddannelser.

Med baggrund i dels det stigende behov for kvalificerede medarbejdere med indsigt i internationale forhold og dels den skærpede konkurrencesituation, må det nøje overvejes, om uddannelserne generelt har en faglig standard, der kan måle sig med det internationale niveau.

Mere konkret kan en sådan overvejelse formuleres i følgende fire spørgsmål vedrørende vore handelsskoler og handelshøjskoler aktive medvirken i denne ændringsproces:

1. Er uddannelsesinstitutionerne tilstrækkeligt innovative i relation til undervisning, udvikling og forskning?
2. Er institutionernes aktiviteter relevante og af tilstrækkelig høj kvalitet - det vil sige, svarer efterspørgsel og udbud til hinanden?
3. Er udbuddet tilstrækkeligt fleksibelt med hensyn til af- og påstigning, geografisk placering og form?
4. Er den eksisterende arbejdsdeling mellem handelsskoler og handelshøjskoler hensigtsmæssig?

Som svar på disse 4 generelle spørgsmål har handelsudvalget formuleret 18 konkrete forslag som - hvis de gennemføres - vil sikre, at de 4 spørgsmål om nogle år vil kunne besvares med et ja.

III. 18 forslag om handelsuddannelserne.

På de følgende sider redegøres for udvalgets 18 hovedforslag - hvoraf nogle omfatter flere underpunkter.

Hovedforslagene er følgende:

- 1) Uddannelserne skal internationaliseres.
- 2) Mere sprog og kultur i uddannelserne.
- 3) Mere fleksible adgangsveje til uddannelserne.
- 4) Alders- og praktikkrav ved HD-2.del
- 5) Der etableres nye veje til HD.
- 6) Der oprettes en ny 1½-2-årig uddannelse på handelsskolerne.
- 7) Korrespondentuddannelsen omlægges.
- 8) Skærpede krav til cand. mere. uddannelsen.
- 9) Der oprettes åbent universitet-virksomhed.
- 10) Efteruddannelsesmulighederne udbygges.
- 11) Der oprettes ordning for **uddannelsesopsparing**.
- 12) Handelshøjskolernes ledelse skal styrkes.
- 13) Censor-korpset tillægges stærkere og mere aktiv rolle.
- 14) Samarbejdet mellem handelsskoler og handelshøjskoler udbygges.
- 15) Lokale kraftcentre.
- 16) Nyt rådgivende organ vedrørende handelsuddannelserne.
- 17) Forskningen vedrørende økonomi og sprog styrkes.
- 18) Handelsuddannelserne tilføres ressourcer på bekostning af uddannelser med stor arbejdsløshed.

Forslag 1

Uddannelserne skal internationaliseres.

- *) Uddannelse i udlandet skal i videst muligt omfang kunne indgå i alle uddannelserne.

- *) Undervisning på fremmedsprog og ved udenlandske lærere skal ligeledes i videst muligt omfang kunne indgå i alle uddannelserne.

De studerende må økonomisk og fagligt tilskyndes til at gennemføre studier ved udenlandske institutioner. Dette kan for eksempel ske ved, at staten betaler den studerendes uddannelse i udlandet svarende til, hvad en tilsvarende uddannelse ville have kostet i Danmark, således at danske studerende kan vælge at gennemføre en fuld uddannelse i udlandet.

De studerende ved de danske uddannelsesinstitutioner bør tilskyndes til i videst muligt omfang at tage uddannelsesophold ved udenlandske institutioner som en del af uddannelsen. Dette kan blandt andet ske ved at udnytte COMETT- og ERASMUS-programmerne optimalt, **men** også en yderligere udbygning af nationale ordninger på flere niveauer er nødvendig for at sikre de studerende reelle muligheder for udlandsstudier.

Et udlandsophold ved en uddannelsesinstitution i udlandet må normalt ikke være studieforlængende.

Den enkelte uddannelsesinstitution må opfatte det som en væsentlig opgave- og konkurrenceparameter at blive en del af et internationalt netværk, hvor egne uddannelser er accepteret som indgangsgrundlag for de studerende. Samtidig må institutioner acceptere uddannelsesmoduler fra de udenlandske institutioner, så den studerende får fuld merit.

Det kræves af den enkelte institution, at de enkelte uddannelser og de moduler de er opbygget af, er tilstrækkeligt beskrevet. Uddannelserne må have dækkende betegnelser på relevante fremmede sprog, så studerende let kan anvende dem internationalt. Der må på den enkelte uddannelsesinstitution udarbejdes en "informationspakke" til studenterne, som indeholder oversigt over mulighederne for meritgivende studier i udlandet. I forhold til den nuværende situation, hvor den enkelte student selv skal søge mulighederne og ansøge om meritoverførsel vil den foreslåede ordning kraftigt øge incitamentet til at tage dele af uddannelserne i udlandet.

Opbygningen af dette netværk kræver, at den enkelte institutions ledelse ser sig som værende ansvarlig for den nødvendige markedsføring - også i international sammenhæng.

Bestræbelserne for inddrage uddannelse i udlandet i uddannelserne bør også omfatte efg- og lærlingeuddannelserne.

Endelig bør det gøres attraktivt for udenlandske studerende at studere ved danske læreanstalter. Tilsvarende skal det gøres attraktivt for udenlandske undervisere/forskere at virke ved danske læreanstalter.

Forslag 2

Mere sprog og kultur i de erhvervsrettede uddannelser.

- *) Sprog- og kulturaspektet skal styrkes i en række af de eksisterende erhvervsrettede uddannelser.

Dette skal ske

- ved at anvende udenlandske lærere
  - ved at dele undervisningen foregår på et eller flere fremmede sprog
  - ved andre tilsvarende tiltag.
- *) Der skal ske en forskydning af antallet af uddannelsespladser fra de rene sproguddannelser og økonomiuddannelser over imod uddannelser, der kombinerer sprog og økonomi (eller andre merkantile eller tekniske fag).
  - *) De erhvervsrettede sproguddannelser på det højeste niveau (oversætter- og tolkeuddannelserne) skal styrkes kvalitativt.

Det er iøjnefaldende, at fremmede sprog og kulturer ikke indgår i flere af de kvantitativt tunge merkantile uddannelser. Set i sammenhæng med den internationale handels voksende betydning for Danmark, er ikke mindst dette forhold blevet genstand for udvalgets overvejelser.

Der skal stadig være uddannelser, der er koncentrerede om økonomiske og merkantile fag, men sprog- og kulturforståelse bør kunne indgå - i hvert fald som en valgmulighed - i langt flere uddannelser. Sådanne muligheder bør etableres, og de studerende bør tilskyndes til at benytte dem.

I uddannelser, hvis hovedsigte er sproglige kvalifikationer, synes omvendt økonomiske og andre kommercielle discipliner at være underprioriteret i forhold til sammensætningen af arbejdsopgaverne i virksomhederne. Der vil i fremtiden i erhvervslivet blive stillet øgede krav til de sproguddannede med henblik på at det ikke er tilstrækkeligt alene at have høje sprogkvalifikationer. Hvis de sproguddannede skal kunne beskæftiges i virksomhederne i væsentligere omfang, er det nødvendigt, at de selvstændigt kan medvirke ved løsning af merkantile problemer, især i relation til eksportmarkederne og andre internationalt orienterede aktiviteter. Dette gælder især de mindre virksomheder, som i forbindelse med internationaliseringen har brug for medarbejdere med gode sprogkunderskaber, men samtidig kræver, at medarbejderne løser andre opgaver.

De forsøg, der er igangsat med uddannelser, der kombinerer sprog og økonomi viser, at disse uddannelser er attraktive for de studerende og for virksomhederne.

Disse uddannelser har især tiltrukket mange kvinder, der ellers ville have søgt mere traditionelle sproguddannelser.

Derfor bør man styrke sådanne kombinationsuddannelser på bekostning af rene sprog- og kulturuddannelser med dårligere beskæftigelsesmuligheder.

Og derfor bør korrespondentuddannelsens indhold af merkantile fag øges, jvf. forslag 7.

Hvad de erhvervssproglige kandidatuddannelser angår, så skal der fortsat uddannes relativt få, men kvaliteten af disse uddannelser må styrkes, først og fremmest for at sikre det fornødne høje kvalifikationsniveau for tolke.

Det er handelsudvalgets opfattelse, at den danske folkeskolestart bør ske så tidligt som muligt, og man skal anbefale, at ministeriet nøje følger de forsøg, som er igangsat med en tidligere folkeskolestart. Hensigten er bl.a. at få de unge tidligere ud i en erhvervsstart, at tilskynde til udlandsophold samt at fremme lysten til vekseluddannelse.

Det er vor opfattelse, at der ved en tidlig skolestart også kan opnås en indlæringsmæssig fordel, idet indlæringsevnen for f.eks. sprog er til stede på et meget tidligt stadium i barnets udvikling.

Forslag 3

Mere fleksible adgangsveje til uddannelserne.

- *) Adgangen til uddannelserne skal baseres på en vurdering af ansøgernes reelle kvalifikationer og ikke som nu på basis af karakterer fra en gammel eksamen, eller points for irrelevante aktiviteter.
- *) Studentereksamen og højere handelseksamen bør fortsat være adganggrundlaget for de, der søger en videregående uddannelse umiddelbart efter eksamen.
- *) Andre ansøgere - der ikke har en frisk studentereksamen eller tilsvarende - skal have mulighed for at gå op til en kvalifikationsprøve, der dokumenterer de reelle kvalifikationer.
- *) Sådanne kvalifikationsprøver bør gælde alle videregående handelsuddannelser, og også som alternativ indgang til dele af uddannelserne (HA 2.år, HD 2. del, cand.merc).

Udvalget kan ikke stille præcise krav til uddannelsernes indhold i løbet af de kommende 10 år. I stedet er det udvalgets opfattelse, at der så meget mere er behov for at sikre, at strukturen i uddannelserne er tilstrækkelig fleksibel.

Når man interviewer succesfulde eksportsælgere eller ledere med succes i internationale virksomheder, er det karakteristisk, at der fremtræder en række helt generelle krav til personen. Det gælder en række uddannelsesmæssige krav, og det gælder krav til de personlige egenskaber.

Denne konklusion fremgår blandt andet af en undersøgelse af et mindre udsnit af eksporterende virksomheder, som Industrirådet har landet udføre, og som udvalget har ladet indgå i sine overvejelser.

Personlige egenskaber som tillidsvækkende adfærd, udadvendthed, talent for godt købmandsskab, dynamik og beslutsomhed er ikke personlige færdigheder, der erhverves gennem traditionel undervisning. Nogle personlige egenskaber af denne type udvikles under de rette omstændigheder ved undervisning, der til stadighed stiller større krav til elevens personlige fremtræden og beslutsomhed. Men de fleste personlige egenskaber læres i virksomhederne, hvor erfaringer og forståelsen af konsekvenser giver væsentlige bidrag til den personlige udvikling.

Det er derfor af stor vigtighed, at teori og praksis (undervisning og erhvervs erfaring) kan indgå i en vekselvirkning gennem et længere karriereforløb.

Dette indebærer ikke, at de nuværende længere uddannelsesforløb skal splittes op i kortere moduler.. Der skal fortsat være mulighed for sammenhængende videregående uddannelsesforløb på 3-5 år. Men det er nødvendigt, at de, der vælger de lange forløb, kan afslutte uddannelsen som 23-25 årige. Dette er en forudsætning for deres anvendelighed i erhvervslivet.

Som alternativ til de længere ubrudte forløb skal der være fleksible af- og påstigningsmuligheder i uddannelserne. Sådanne muligheder skal sikres ved, at der lukkes op for en række eksisterende blindgyder i uddannelserne. Det skal være muligt på et tidligt afstigningstrin at opnå en tilstrækkelig erhvervskompetence til at vinde fodfæste i erhvervslivet, og det skal være muligt efter en periode i erhvervslivet at komme videre ved at stige på uddannelsen igen og bygge videre på allerede erhvervede kvalifikationer uden at skulle begynde forfra igen.

Det er blandt andet som konsekvens af dette synspunkt, at udvalget foreslår oprettelse af en ny 1½-2 årig, uddannelse, der både giver erhvervskompetance og videreuddannelsesmuligheder (forslag 6).

For at få lukket blindgyderne op, skal der endvidere indføres kvalifikationsprøver ved alle uddannelser. Sådanne prøver skal være adgangsvejen for alle, der ikke har en frisk studentereksamen, højere handelseksamen eller tilsvarende.

Kvalifikationsprøven skal afholdes af den enkelte uddannelsesinstitution og den skal være åben for alle, der ønsker at påbegynde den pågældende uddannelse. Prøven skal ikke kræve nogen særlig forberedelse, men den skal på et relevant niveau kunne dokumentere de personlige og kundskabsmæssige kvalifikationer - eller mangel på samme - der bedømmes som særligt væsentlige for den pågældende uddannelse.

Prøven vil overflødiggøre et stor antal dispensationsansøgninger og meriteringssager og sikre, at ansøgere med relevante kvalifikationer kan optages, uanset deres formelle baggrund.

Forslag 4

Alders- og praksiskrav ved HD 2. del (evt. kvalifikationsprøve)

- *) Der indføres en aldersgrænse på 25 år og krav om relevant erhvervspraktik for at kunne påbegynde HD-2. del. Uddannelsen til revisor bør tages op til selvstændig vurdering i lyset af EF-reglerne.

- *) Der etableres kvalifikationsprøver til HD-2. del (jvf. forslag 3) for at sikre, at kvalifikationer erhvervet i andre dele af uddannelsesystemet/erhvervslivet tilgodeses på linie med en bestået 1. del.

De studerende, som søger HD-uddannelserne i dag, har meget forskellige forudsætninger - fra unge, som kommer direkte fra studentereksamen, til færdige kandidater i erhverv, som ønsker at supplere deres uddannelse.

Det er vigtigt, at HD igen får karakter af en reel voksenuddannelse, hvor princippet om vekselvirkning mellem erhvervspraksis og uddannelse på højt niveau udnyttes fuldt ud. Et krav om et bestemt antal års erhvervs erfaring hos de studerende og/eller et alderskriterium vil være medvirkende hertil.

Forslag 5

Der etableres nye uddannelsesveje til HD

- *) Der oprettes suppleringskurser, der fører til HD/HD-2. del fra merkonom, handelsakademi, eksportskoler etc.**

I den nuværende uddannelsesstruktur er der ikke sammenhæng mellem handelsakademiuddannelsen og merkonomuddannelsen på den ene side og studierne på handelshøjskolerne/universiteterne på den anden. Merkonomuddannelserne har opnået en meget stor volumen, og der findes givet her en talentmasse, der kunne føres videre i HD-uddannelserne. Modsat har handelsakademiuddannelsen ikke opnået nogen særlig volumen, selvom der her er tale om en særdeles interessant uddannelse byggende på vekselvirkningsprincippet. Men også her vil det være relevant at skabe forbindelsen til HD-studiets 2. del.

Forbindelsen kan skabes ved at der udbydes koncentrerede uddannelsesmoduler, der kan udgøre det nødvendige bindeled. Tilrettelæggelsen af sådanne bindeled bør kunne baseres på eksisterende uddannelsesmoduler udbudt som enkeltfagskurser

Det er samtidig helt afgørende, at der ikke alene afskaffes blindgyder og åbnes nye uddannelsesveje, men at der tillige givet størst mulig rabat for tidligere erhvervede kvalifikationer.

Forslag 6

Der oprettes ny 1½ - 2-årig uddannelse på handelsskolerne

Denne uddannelse skal:

- *) give selvstændig erhvervskompetence
- *) bygge oven på en gymnasial uddannelse
- *) give adgang til HD 2. del (når alders og praktikkrav er opfyldt), evt efter supplerende kurser.
- *) aflaste HA
- *) ikke være genvej til HA, men give afløsning for dele af HA.

Der har i de senere år været et stort pres på handelsuddannelserne især på HA og handelsakademierne. Med forventningen til et fortsat stort uddannelsessbehov i 90'erne er det nødvendigt at overveje hvordan en kapacitetsudvidelse bedst og mest effektivt placeres.

Handelsakademierne kan - på grund af den begrænsede kapacitet på de indbyggede praktikforløb - ikke tage et stort volumen, og der er et meget stort pres på HA-uddannelsen. Handelshøjskolerne er ved at være overfyldte. Der er behov for en volumenorienteret kort videregående uddannelse, der kan være alternativ til HA og handelsakademiet.

Den nuværende 1-årige HHX-uddannelse er ligeledes ikke velegnet til at aftage et stigende antal unge med studentereksamen, da HHX er en gymnasial uddannelse, og der derfor til en vis grad er tale om dobbeltuddannelse.

Udvalget vil i denne forbindelse fremhæve, at den 1-årige HH med en begrænset optagelseskapacitet opfylder relevante formål for de unge og for erhvervslivet. Det er imidlertid samtidig udvalgets opfattelse, at den 1-årige HH ikke er tilstrækkelig kvalificerende for studenter, der ønsker kortvarig, erhvervsrettet uddannelse på et videregående niveau. De forkundskaber disse studenter møder med, udnyttes ikke i fuldt omfang, fordi der reelt er tale om si-destepning i uddannelsessystemet. I erhvervslivet er der ønske om en mere kvalificerende, men stadig kortvarig uddannelse med større volumen. Det er derfor indgået i udvalgets overvejelser om tilrettelæggelse af korte uddannelsesveje, hvorledes der kan tilrettelægges alternative, korte uddannelsesforløb, som bygger direkte videre på studentereksamen og endvidere kan udbredes til stort volumen.

Med undervisning tilrettelagt på et videregående niveau (et "handelsakademiniveau"), der direkte tager udgangspunkt i studenternes forkundskaber, vil den nye uddannelse afgørende adskille sig fra den 1-årige HH, som er tilrettelagt på et gymnasialt niveau.

Det foreslås derfor, at der udvikles en ny kort videregående uddannelse for studenter ved handelsskolerne, der både giver erhvervskompetence og adgang til videre studier, udvalget foreslår at uddannelsen tilrettelægges som en 14 - 2-årig fuldtidsuddannelse. Det foreslås, at den nuværende 1-årig HH-uddannelse indtil videre bibeholdes.

Den nye uddannelse er tænkt som et tilbud til de mange studenter og HF'ere, der ønsker en kort, erhvervsrelevant uddannelse. Men også HHX'erne skal have adgang til den nye uddannelse med en rimelig rabat.

Den nye uddannelse skal formindske søgningspresset på HA-uddannelsen og gøre det muligt at aflaste handelshøjskolernes erhvervsøkonomiske fakulteter.

Den nye uddannelse vil også være et alternativ for de mange studenter, der vælger 1 årig-HHX. Hensigten er, at den nye uddannelse skal lede disse unge ud i erhvervslivet, hvor den 1-årige HHX i dag ofte er en indgang til et efterfølgende forløb i efg- eller lærlingeuddannelser.

Udviklingen og tilrettelægningen af den nye kortere videregående erhvervsuddannelse ved handelsskolerne må ske i et tæt samarbejde mellem erhvervslivet, handelsskolerne og handelshøjskolerne/universiteterne. Fagens indhold og niveauekravene må vurderes konkret i forhold til adgangskravene til HD 2. del og til afløsningen af dele af HA.

I forbindelse med oprettelsen af den 1½-2 årige uddannelse må der tages stilling til vilkårene for HHX'eres adgang til den nye uddannelse.

Forslag 7

Korrespondentuddannelsen omlægges til en 3-årig integreret sprog-uddannelse med et væsentligt indhold af kommercielle/tekniske fag.

Denne uddannelse skal

- *) give adgang til cand.ling.mere og ED

- *) give adgang til HD 2. del evt. efter suppleringskursus (når alders- og praktikkrav i øvrigt er opfyldt).

Ved sproguddannelserne bør uddannelsesstrukturen indrettes således, at der skabes nogle mere attraktive, erhvervsrettede uddannelsesstilbud til de mange kvinder, der er de typiske ansøgere til disse uddannelser. Udviklingen i søgningsmønstrene har vist, at et stigende antal kvinder søger mod fag, som også kan føre frem til ledende stillinger i erhvervslivet. Udviklingen i erhvervslivet betyder, at der i fremtiden ikke vil være brug for korrespondenter i traditionel forstand som medarbejdere, der udelukkende yder sprogservice. Der er brug for et bredere kvalifikationsgrundlag, således at de sproguddannede kan varetage en række andre funktioner. Disse funktioner vil i høj grad være knyttet til opgaver i relation til eksportmarkederne og omfatte problemløsning og beslutningstagning i situationer, hvor et grundigt kendskab til kultur- og samfundsforhold er nødvendigt.

Det foreslås derfor, at den nuværende **2½-årige** korrespondent-uddannelse omlægges til en

3-årig uddannelse med et bredere kvalifikationsniveau end den nuværende korrespondentuddannelse og med efterfølgende adgang til HD-2.del. Overgangen til cand.ling.mere, sker efter 2½ år, således at studietiden for dette studium er uændret.

Den nye uddannelse foreslås **betegnet** EA (Erhvervsproglig **Afgangseksamen**) som parallel til HA.

Ved handelshøjskolernes 3-årige dagsstudier vil der herefter være tre hovedkategorier:

- *) **HA - med hovedvægten på økonomi med tilvalg af sprogmoduler m.v.**
- *) **Integrerede uddannelser bestående af økonomi og andet fagindhold (fx. erhvervsret, datalogi, sprog)**
- *) **EA (Erhvervsproglig Afgangseksamen) (tidligere korrespondent) med hovedvægten på erhvervsprog med tilvalg af moduler fra økonomistudierne.**

HA-uddannelserne er den traditionelle adgang til cand.mere.-studierne, men giver også adgang til HD-2.del.

Fra de integrerede uddannelser er der adgang til overbygningsuddannelser bestående af f.eks. en kombination af **cand.merc.-fag** og særligt tilrettelagte overbygningsmoduler. Der bør endvidere være adgang til HD-2.del. For den integrerede sprog- og økonomiuddannelse bør der også være mulighed for adgang til ED-studiet.

Fra den erhvervssproglige grunduddannelse EA er der adgang til HD-2.del p.g.a. styrkelsen af økonomifagene, evt. efter supplerende kurser.

Cand.ling.merc.-uddannelsen skal fortsat give kompetence som translatør og tolk, hvorfor uddannelsen fortsat bør være normeret til 3 år.

En sådan strukturændring vil øge erhvervsmulighederne betydeligt i et typisk kvindefag, idet der foruden den bredere erhvervskompetence åbnes en ny adgangsvej til HD. Endvidere vil den tilgodese erhvervslivets behov for uddannelser, der kombinerer sprog og merkantile fag. (jvf. forslag 2).

Forslag 8

Der stilles skærpede krav til cand.merc.-uddannelsen.

- *) Kvaliteten på cand.merc.-uddannelsen højnes, så internationalt niveau sikres på alle felter gennem skærpede krav i studieforløbet.

Det er vigtigt at cand.merc.-uddannelsen er udtryk for et højt kvalitetsniveau. Vi foreslår, at

kandidatuddannelsen knyttes tæt til de seneste forskningsresultater, og at der stilles store krav til de studerende.

Dette vil givetvis betyde et kvalitativt løft for kandidat-uddannelserne. Der bør stilles store krav til de studerende både ved optagelse på studiet og ved løbende stop-prøver. Dette kan umiddelbart medføre færre, men bedre dimittender.

Kravene bør være så store, at uddannelsen uden vanskeligheder kan sidestilles med udenlandske uddannelser af lignende art.

På det højeste uddannelsesniveau er det kvalitet, erhvervslivet har brug for. Udvalget foretrækker, at der etableres ressourcemæssige muligheder for at gennemføre en **cand.merc.-uddannelse** på et højt niveau, frem for at der uddannes et meget stort antal cand.merc'er.

Forslag 9

Der oprettes "åben universitets" virksomhed

*) De eksisterende deltidsuddannelser

- HD
- Merkonom
- 1-sproglig korrespondent

tilrettelægges i videst muligt omfang som fjernundervisning.

*) Fjernundervisning skal være et alternativ for den enkelte til den nuværende mere traditionelle deltidsundervisning og skal altså ikke erstatte de nuværende uddannelsestilbud.

Tilrettelæggelse af uddannelserne som åbent universitet indebærer fjernundervisning, selvstudium, weekendseminarer, og andre nye undervisningsformer, der er relevante for personer med fuldtidsbeskæftigelse i erhvervslivet.

En sådan tilrettelæggelse vil tilgodese de mange studerende, der har nogen teoretisk uddannelse, nogle års praksis og som er i arbejde, måske et rejsekrævende arbejde.

Man har i Undervisningsministeriet længe arbejdet med planer om etablering af et åbent universitet. Udvalget er bekendt med, at direktoratet med handelshøjskolerne har drøftet muligheden for at udbyde HD 1.del i åbent universitets regi. Udvalget kan støtte, at der iværksættes forsøg af denne art, og at adgangsbetingelserne gøres så fleksible som muligt.

Dette bør gælde alle de nuværende deltidsuddannelser. (HD, merkonom og 1-sproglig korrespondent).

Forslag 10

Efteruddannelsesmulighederne udbygges.

- *) Ved siden af de formaliserede handelsuddannelser, der er beskrevet i afsnit 1, er der behov for et stort og fleksibelt udbud af erhvervsrettede efteruddannelsestilbud. For disse tilbud bør følgende gælde
  - at efteruddannelsen finansieres af brugerne
  - at der fortsat gives statslig støtte til brugerstyret udvikling af nye efteruddannelsesmuligheder

- *) Det foreslås,
  - at der oprettes en privat/selvejende institution for efteruddannelse på højeste niveau

Virksomhederne bør opbygge en egentlig efteruddannelseskultur, hvor der er direkte sammenhæng mellem virksomhedens strategi og handlingsplaner over til efteruddannelsen. Derved bliver uddannelsen målrettet. Efteruddannelse bør ikke være et tilbud til medarbejderne, men en integreret del af det enkelte job, og derfor bør efteruddannelsen finansieres af brugerne.

Gennem brugerbetalingen sikres at udviklingen af efteruddannelse på institutionerne bliver efterspørgselsstyret. Virksomhederne vil være villige til at betale prisen, hvis de kan få deres behov dækket.

Offentlige midler afsat i forbindelse med Lov om efteruddannelse, bør stadig ydes som tilskud til institutionerne til udvikling og gennemførelse af efteruddannelse, men det må sikres at midlerne benyttes til udvikling og gennemførelse af kurser i et gensidigt forpligtende samarbejde med erhvervslivet.

For at sikre at uddannelsesinstitutionerne deltager aktivt i efteruddannelsesaktiviteter, bør man fjerne regler på institutionerne, der kan virke hæmmende på deltagelsen. For handelsskolernes vedkommende er det opfattelsen, at de fleste problemer i denne sammenhæng er fjernet, medens der på handelshøjskolerne er en række forhold, der vanskeliggør den ønskede indsats. Det er således udvalgets opfattelse, at der både i Styrelsesloven og institutionelle kutyper er bindinger, der hindrer den nødvendige indsats.

Der er efter udvalgets opfattelse behov for en efteruddannelsesaktivitet i form af koncentrerede kurser på internationalt højt niveau, som idag ikke er dækket af uddannelsesinstitutionerne. Udvalget foreslår derfor

at der etableres en privat/selvejende institution med den opgave at udføre erhvervsrelevant forskning på internationalt niveau, udbyde efteruddannelseskurser for erhvervslivet og afholde uddannelse på MBA-niveau; management of technology må indtage en helt afgørende plads.

MBA-uddannelsen skal antagelig have en varighed på 12 måneders koncentreret fuldtidsundervisning med et internationalt højt ambitionsniveau. Uddannelsen skal forudsætte mindst 3 års erhvervspraktisk arbejde. Adgang sker på grundlag af en vurdering af ansøgenes reelle kvalifikationer.

Det er udvalgets opfattelse, at finansieringen heraf bør ske ved både offentlige og private midler. Der kan peges på muligheder ved dels lov 271 om erhvervsrettet efteruddannelse og dels brugerbetaling.

Forslag 11

Der oprettes en ordning for Uddannelsesopsparing.

Ordningen baseres fradrag for hensættelsesbeløb (samme princip som etableringskonto).

Som tidligere omtalt, er en højere grad af vekselvirkning mellem uddannelse og erhverv nødvendig. Dette kan tilgodeses ved af- og påstigning til fuldtidsuddannelse, ved deltidsuddannelse eller kombinationer heraf.

I det omfang den enkeltes deltagelse i uddannelse må forudsætte hel eller delvis frigørelse fra erhvervsarbejde, opstår der behov for finansiering af den mistede arbejdstid.

Endvidere skal de direkte uddannelsesomkostninger finansieres, i det omfang udgifterne ikke afholdes af det offentlige.

For voksne erhvervsaktive, der ønsker at kvalificere sig videre gennem uddannelse, vil mulighederne for at finansiere leve- og uddannelsesomkostninger gennem statens uddannelsesstøtte ofte være **utilstrækkelige.**

Det er almindelig kendt - og anerkendt - i de fleste af de lande, vi normalt sammenligner os med, at uddannelser som fx. MBA og andre efter- og videreuddannelser betales af de studerende eller deres virksomheder.

I Danmark møder en sådan model store vanskeligheder. Det nuværende skattesystem gør det praktisk talt umuligt at foretage en egentlig opsparing hos den enkelte, og mange virksomheder, specielt de mindre, er meget tilbageholdende med at betale en langvarig og dyr uddannelse for de medarbejdere, de ikke er sikre på at kunne beholde bagefter.

Udvalget har derfor overvejet en løsningsmodel, der går ud på, at det gøres attraktivt for den enkelte at lade en del af sin løn blive stående på en personlig opsparingskonto.

Det bør være muligt for den enkelte at få statstilskud til uddannelse i udlandet svarende til, hvad det koster samfundet at have den enkelte under tilsvarende uddannelse i Danmark minus fradrag. Denne model eksisterer fx i Norge.

Den virksomhedsspecifikke efter- og videreuddannelse bør overvejende betales af virksomhederne selv.

Forslag 12:

Handelshøjskolernes ledelse skal styrkes

Følgende krav bør stilles til både handelsskolernes- og højskoler-
nes ledelse:

- 1) **Ledelsen skal være synlig**
- 2) **Ledelsesansvaret skal placeres klart hos de enkelte aktører**
- 3) **Ledelsen har ansvaret for evaluering og motivation**
- 4) **Erhvervslivet inddrages i uddannelsestilrettelæggelsen**

Efter udvalgets opfattelse er det især på handelshøjskolerne (og de øvrige styrelseslovinstitutioner) at ledelsesproblemerne er på-
trængende.

Højskolernes administration sker i henhold til styrelsesloven, og dette har i en række henseender vist sig hæmmende for fornyelses-
initiativer og givet forsinkelser i det tempo, hvormed ændringer kan sættes i kraft.

Det er vor opfattelse, at institutionernes ledelsessystem i for høj grad dels er præget af den kollektive beslutningsmodel og dels er rettet for meget indad mod institutionernes eget liv. Der er behov for en opstramning, og konkret skal vi anbefale:

At ledelsen bør være synlig

Ledelsen kan opnå dette gennem udarbejdelse af klare målsæt-
ninger og opfølgning herpå. Årligt reviderede 5-årsplaner bør anvendes som ledelsesinstrument kombineret med intern kommuni-
kation. Ansøgninger og forslag **til** DVU bør i denne forbindelse konsolideres og prioriteres af ledelsen.

At ledelsesansvaret bør placeres klart hos de enkelte aktører

Ledelsesrollerne på de enkelte niveauer bør præciseres. Formændene for de kollegiale organer bør have klart defineret ansvar og kompetence i forhold til udførelse af områdets opgaver. Specielt vil det være væsentligt at styrke dekanens selvstændige ledelsesrolle i forhold til fakultetsrådet samt institutbestyrerens rolle i forhold til varetagelsen af ansvaret for den faglige udvikling på instituttet. En professionel administration bør være til rådighed for alle valgte ledere.

Det overliggende niveau i denne struktur bør have et klart ansvar for at følge op på de underliggende niveauer og sikre, at nødvendige koordinerende og korrigerende aktioner bliver iværksat. For de enkelte stillinger bør der udarbejdes jobbeskrivelser omfattende ansvar, kompetence og forpligtelser. Og tilsvarende beskrivelser bør udarbejdes for de enkelte organer.

Præcisering af ledelsesopgaverne kan ske ved, at der for institutionerne under styrelsesloven udsendes et cirkulære, der præciserer ledelsesansvaret på forskellige niveauer i institutionen.

Endvidere anbefales

At ledelsen har ansvaret for evaluering og motivering

Evaluering af

- * de faglige miljøer
- * undervisnings- og forskningskvalitet
- * studenter (gennem eksamensniveauer)

bør være et systematisk ledelsesværktøj. Evaluering danner et naturligt grundlag for motiveringsprocessen, blandt andet via medarbejdersamtaler. Den vigtigste opgave for en ledelse af et undervisnings- og forskningssystem består i at holde entusiasmen vedlige.

Der bør gøres en betydelig indsats for dels at udvikle et motivationssystem (f.eks. funktionstillæg til institutbestyrere og andre, der yder en særlig indsats) og dels at udarbejde ledelseskurser på linje med ledelsesudvikling i den øvrige offentlige sektor.

Funktionsperioderne for studienævnsformænd og institutbestyrere må forlænges.

Derudover anbefales det,

at erhvervslivet på en forpligtende måde aktiveres i højskolernes overordnede tilrettelægning af uddannelserne.

Er det ikke muligt inden for rammerne af styrelsesloven at etablere den her skitserede ledelsesform, bør styrelsesloven ændres.

Såfremt de nævnte ændringer i ledelsessystemet ikke kan realiseres ved de nævnte midler, anbefaler udvalget, at spørgsmålet om handelshøjskolernes ledelsessystem tages op til en separat behandling.

Forslag 13

Censor-korpset tillægges en stærkere og mere aktiv rolle

For overordnet at medvirke til, at uddannelserne løbende fornyer sig i overenstemmelse med erhvervslivets behov, foreslås det,

at repræsentanter fra virksomhederne i højere grad, end det er tilfældet i dag, engageres i censorvirksomhed. Dette gælder i øvrigt også for handelsskolernes vedkommende. Censorinstitutionen må have ytringspligt med hensyn til studieudbud, den faglige og pædagogiske sammensætning, eksamenstilrettelæggelsen og det opnåede kvalifikationsniveau hos dimittenderne.

Herved opnås, at erhvervslivet - som i stor udstrækning bør levere censorerne - får en direkte indflydelse på, om institutionens udbud modsvarer de ønsker, som aftagerne har til dimittendernes funktionsduelighed. Der skal ikke alene være tale om en kontrolfunktion, men i nok så høj grad en forpligtende impulsgiver til uddannelsernes løbende fornyelser på den enkelte institution.

Landsdækkende eksaminer vil også kunne bidrage til et kvalitativt løft og sikre en mere ensartet kvalitet fra institution til institution.

Forslag 14

Samarbejdet mellem handelsskoler og handelshøjskoler udbygges og baseres på en klar arbejdsdeling.

- *) Den nye 1½ - 2-årige uddannelse udbydes på et antal handels-
skoler, sammen med handelsakademiuddannelsen og de øvrige
handelsskoleuddannelser.

- *) HD, HA og cand.merc. samt de erhvervsproglige uddannelser
placeres fortsat på handelshøjskoler, handelshøjskoleaf-
delinger og universiteter.

- *) Der etableres et tættere samarbejde mellem de to skoleformer,
således at handelsskoler og handelshøjskoler indgår i et
fælles netværk, m.h.t. blandt andet:
  - udbud af enkeltkurser som bindeled (forslag 5)
  - meritoverførsel (jvf. forslag 5 og 6)
  - efteruddannelse (forslag 10)
  - udviklingsarbejde for virksomhederne
  - revision og implementering af HD - 1.del og HH samt andre
uddannelser, hvor der skønnes at være faglig fælles berø-
ringsflade

Det er afgørende for den fremtidige struktur i uddannelsessyste-
met, at der tages udgangspunkt i den danske erhvervsstruktur. De
mange mindre virksomheder stærkt spredt udover landet gør det nød-
vendigt, at der findes uddannelser på forskellige niveauer med den
samme høje kvalitet, og at de enkelte uddannelser kan distribueres
ud i landets forskellige dele. Decentraliseringen bør ske dels un-
der hensyn til en fastholdelse af det faglige niveau og dels ud
fra en forsvarlig økonomisk ramme.

Kravet til decentralisering, der udspringer af erhvervsstrukturen, giver samtidig kravet til sammenhæng i uddannelsessystemet med afskaffelse af blindgyder særlig vægt.

For handelsskolernes vedkommende er det vor opfattelse, at kursus- og uddannelsesudbuddet stort set modsvarer erhvervslivets behov - både volumen- og kvalitetsmæssigt. Forklaringen herpå er selvsagt erhvervslivets aktive medvirken på både centralt og lokalt plan.

På handelshøjskoleområdet er dette billede ikke helt så entydigt. For eksempel synes det åbenbart, at kvaliteten ikke i alle henseender lever op til virksomhedernes ønske, for eksempel med hensyn til at udbyde efteruddannelseskursus i blandt andet de discipliner, som udgør handelshøjskolernes uddannelser. Desuden kan uddannelserne i flere henseender ikke længere måle sig med den faglige standard på tilsvarende institutioner i udlandet. Dette generelle indtryk gælder både undervisning og forskning.

HA-, HD-1.del samt korrespondent-studiet har således i stigende grad fået karakter af mere basal undervisning uden en direkte forskningstilknytning. Det er vor opfattelse, at denne situation ikke er udtryk for en bevidst markedstilpasning, men derimod er et beklageligt resultat af den voldsomme stigning i antallet af studerende. At disse har en ikke-erhvervsmæssig baggrund, og at undervisningen i betydeligt omfang varetages af deltidsundervisere, fors. tærker blot denne tendens.

Udvalget finder, at kvaliteten af disse uddannelser bedst sikres ved at bevare dem på handelshøjskolerne bl.a. ud fra det synspunkt at en international (EF) godkendelse af videregående uddannelse forudsætter en placering på højere læreanstalter. Endvidere forudsættes, at handelshøjskolerne aflastes for den meget store studentertilstrømning gennem oprettelsen af den nye 1½ - 2-årige uddannelse (Forslag 6). I relation til HD-studiets 1. del er højskolernes væsentligste rolle at sikre en løbende faglig og pædagogisk udvikling. Denne fornyelse må selvsagt ske i et tæt samarbejde med handelsskolerne og erhvervslivet.

Udviklingen i handelsskolernes uddannelser sker i et tæt og gensidigt forpligtende samarbejde på det landsdækkende plan mellem skoler, arbejdsmarkedsorganisationer og ministerium. Lokalt udmøntes dette samarbejde gennem den enkelte handelsskoles bestyrelse og uddannelsesudvalg og så videre med betydelig erhvervsrepræsentation. Ud fra den nationale standard etablerer den enkelte skole uddannelser med lokalt præg. Kvalitetet og en vis ensartethed sikres ved landsdækkende eksaminer - ligeledes under medvirken af erhvervsfolk.

Herudoverfor står handelshøjskolerne, hvis samarbejde med erhvervslivet har en uformel og mindre forpligtende karakter. Kontakten baserer sig primært på højskolernes initiativ. Fornyelse må således komme andre steder fra, og de almindelige kanaler er forskere og undervisere/studerende samt den lejlighedsvis kontakt til virksomheder. I de seneste år har højskolerne i kontakt med forskellige grene af erhvervslivet udformet en række nye kombinationsuddannelser, som har fået en betydelig søgning. Der er dog ingen tvivl om, at et forpligtende samarbejde med omverdenen i form af erhvervslivet og de lokale handelsskoler ville bidrage positivt med innovative forslag.

Endvidere er et samarbejde mellem handelsskoler og handelshøjskoler nødvendigt, hvis man skal kunne lukke op for en række blindgyder i uddannelsessystemet og dermed forbedre mulighederne for at stige af og på i uddannelsessystemet.

Flere uddannelsesinstitutioner i et område - f.eks. handelsskoler, tekniske skoler, handelshøjskoler og andre videregående uddannelsesinstitutioner - vil se fordele ved at indgå i et samarbejde om konkrete opgaver, som de bedst kan løse i fællesskab, eller om en oplysningsvirksomhed over for erhvervslivet, der kan bidrage til at give virksomhederne overblik over efteruddannelsesmulighederne i området.

I en række sammenhænge vil institutionerne supplere hinanden, fx med hensyn til faglige og pædagogiske ressourcer. Der er da også allerede en række eksempler på et sådant samarbejde. Samarbejde mellem offentlige uddannelsesinstitutioner og private kursusudbydere bør også anbefales.

Forslag 15

Lokale kraftcentre

- *) Handelsskolerne og handelshøjskolerne bør fungere som erhvervslivets indgang til merkantil uddannelse og udvikling.**

Handelsskolerne står overfor en ny ledelsesmæssig udfordring ved den decentralisering af styringen, der forventes efter vedtagelsen af de fremsatte lovforslag herom.

Forudsætningen for at fornyelsesprocessen vil fungere under en stærkt decentraliseret styring er, at den enkelte skoles ledelsesfunktion styrkes.

Den hidtidige ledelsesopgave har haft karakter af "overvågningsledelse" i en lang periode, hvor ledelsernes opmærksomhed især har været rettet mod den store tilgang til de grundlæggende erhvervsuddannelser. Det har været en periode uden de store fornyelser i de ledelsesmæssige opgaver og uden den tætte kontakt til erhvervslivet.

Handelsskolernes fremtidige rolle vil kræve en "udviklingsorienteret" ledelse og hermed en omstilling eller ændring af selve ledelsen.

Erhvervskontakten bliver nu genopbygget gennem erhvervslivets bestyrelsesdeltagelse i den enkelte skole. Det bliver ledelsens opgave at placere handelsskolen som et eksekutivt organ for hurtig og tæt distribution af værdifuld viden og færdigheder til det lokale erhvervsliv. Handelsskolerne skal, som det decentrale led i netværket (forslag 14), således være det sted hvor virksomhederne i lokalområdet naturligt henvender sig vedrørende undervisning og

medarbejderudvikling i videste forstand inden for det merkantile område. I større geografiske områder vil ligeledes handelshøjskolerne kunne varetage tilsvarende opgaver sammen med handelsskolerne. Udvalget har benævnt denne rolle for handelsskolerne som det lokale "kraftcenter", der gennem sin konsulentfunktion og tætte dialog med erhvervslivet kan være med til at igangsætte den nødvendige uddannelse/efteruddannelse i lokalområdet.

Forslag 16

Der oprettes et nyt rådgivende organ

- *) Der oprettes et organ, der skal rådgive Undervisningsministeren om uddannelserne på handelsskoler og handelshøjskoler og eksportskoler samt tilsvarende uddannelser på universiteterne.

- *) Rådgivningen skal omfatte:
  - at følge udviklingen vedrørende videregående handelsuddannelser og deres relevans for erhvervslivet.

  - at rådgive om ønskede udviklingstendenser vedrørende disse uddannelser set ud fra det omgivende erhvervslivs synspunkt,

  - på overordnet niveau at rådgive om de strukturelle sammenhænge og den nødvendige prioritering og koordinering på tværs af de institutionelle systemer,

  - at rådgive om uddannelsernes dimensionering og ressourceallokering heri hen over grænsen mellem handelsskoler og handelshøjskoler m.v.,

- *) Dette rådgivende organ skal dog ikke beskæftige sig med de tværgående spørgsmål vedrørende de videregående uddannelser, som behandles i de faglige landsudvalg. En konkret beskrivelse af organernes ansvar og kompetence bør fastlægges, således der undgås u hensigtsmæssige overlapninger. Et udgangspunkt herfor må være, at et handelsråd baserer sin rådgivning på arbejdsmarkedspolitiske vurderinger.

Udviklingen i handelsskolerne har i de seneste år været kendetegnet ved etableringen af uddannelser på højere niveau, for eksempel datamatiker og akademiøkonom. Skolerne har derved reelt bevæget sig ind på det område, der sædvanligvis betegnes som videregående.

Samtidig har handelshøjkolerne i et vist omfang oplevet en **niveausænkning**, således at overlapninger til handelsskolerne er en kendsgerning. Den voldsomme vækst i antallet af HA- og HD-studerende har gjort det vanskeligt for højskolerne at fastholde undervisningens niveau og tætte kontakt til forskningen. Denne tendens er yderligere blevet forstærket ved det forhold, at de studerendes erhvervsmæssige baggrund bliver stadig mere begrænset. Således bliver der stadig flere yngre studerende, og færre kommer med en faglig baggrund fra handelsskolerne.

På denne baggrund foreslås

at der på centralt hold oprettes et organ, der kan rådgive ministeriet om de videregående handelsuddannelsers strukturelle forhold på tværs af grænserne mellem de to skoleformer.

Det rådgivende organ må inddrage en betydelig repræsentation fra arbejdsmarkedet.

Mens de overordnede og strukturelle spørgsmål således behandles i rådet og derpå indstilles til ministeren, vil spørgsmål vedrørende de enkelte uddannelser/uddannelsesområder skulle behandles i de respektive organer.

Udvalget er opmærksom på, at der kan være en vis overlapning mellem den rådgivning, der gives af det nye organ og den rådgivning, der fortsat skal gives af de eksisterende organer. Men udvalget mener, at et nyt tværgående organ med massiv erhvervsdominans vil være et meget nødvendigt supplement til den mere institutionsorienterede rådgivning, der gives af landsudvalgene.

Forslag 17

Forskningen styrkes - både inden for erhvervsøkonomi og erhvervs- sprog.

Dette sker ved:

- *)   Internationalisering af forskermiljøerne

- *)   Udbygning af erhvervsforskeruddannelsen til at omfatte disse områder

- *)   Initiativprogrammer:
  - interkulturel forretningskommunikation
  - management of innovation and technology
  - international virksomhedsledelse.

- *)   Program for samarbejde/formidling mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv.

Det er afgørende for den langsigtede internationalisering af dansk erhvervsliv, at der finder en stigende forskningsindsats sted indenfor områderne erhvervsøkonomi og erhvervsprog. Det er ligeledes væsentligt, at der sker en styrkelse af forskningens formidling til erhvervslivet, herunder at forskningen direkte formidles igennem uddannelsessystemet.

Den danske erhvervsstruktur med mange mellemstore og små virksomheder og få store virksomheder stiller yderligere krav til formidlingssystemet for forskningen. De mange mindre og mellemstore virksomheder kan ikke magte at gennemføre forskningsprægede opgaver inden for f.eks. markedsanalyse, finansiering eller international virksomhedsledelse, og for mange er den blotte udnyttelse af forskningsresultater et betydeligt problem.

Også den danske regering har givet udtryk for, at der er behov for en kraftig forsknings- og udviklingsindsats i det danske erhvervsliv. Der gøres således i "Budgetredegørelse 1987" opmærksom på, at erhvervslivets forsknings- og udviklingsaktiviteter udgør en relativt mindre del af indsatsen end i de industrilande, som vi normalt sammenligner os med.

Ud fra udenlandske erfaringer om sammenhængen mellem forskningsindsats og industriens eksportudvikling konkluderes, at den øgede forskningsindsats må være karakteriseret ved, at den

- * **sker i kommercielt regi, dvs. i virksomhederne eller som led i samarbejdsprojekter mellem virksomheder og offentlige forskningsinstitutioner,**
- * **har en forholdsvis lang tidshorisont, og**
- * **har et betydeligt element af grundforskning.**

Betragtningerne i "Budgetredegørelse 1987" tager først og fremmest, men ikke udelukkende, sigte på teknologisk forskning. Også erhvervsøkonomisk/erhvervsproglig forskning vil kunne spille en væsentlig rolle i denne indsats. Gøres der ikke en indsats på områder som f.eks. markedsføring, finansiering, international virksomhedsledelse, teknologistyring og interkulturel kommunikation, kan det meget let vise sig, at den teknologiske forskningsindsats ikke udnyttes kommercielt optimalt.

Det er således afgørende for den langsigtede internationalisering af dansk erhvervsliv, at der finder en stigende forskningsindsats sted inden for områderne erhvervsøkonomi og erhvervsprog. Det er ligeledes væsentligt, at der sker en styrkelse af forskningens formidling til erhvervslivet, herunder at forskningen direkte formidles igennem uddannelsessystemet.

En af de vigtigste opgaver for den offentlige forskning er at udføre forskning på et internationalt kvalitetsniveau for at kunne levere kandidater på højt niveau til erhvervslivet.

Vedrørende forskningen inden for handelshøjskolernes sædvanlige område, så finder man umiddelbart, at den ikke på alle områder i tilstrækkelig grad er erhvervsrelevant eller på et internationalt højt niveau. Dette er næppe muligt i fuldt omfang at nå under de i dag kendte rammer for institutionerne. Det skal derfor foreslås, at der sker en styrkelse af denne forskning.

Som bidrag hertil må erhvervsforskeruddannelsen udvides til også at omfatte handelshøjskolernes fagkreds. På den måde overføres de nyeste forskningsresultater til virksomhederne.

Det internationale forskningssamarbejde, der finder sted, bør styrkes væsentligt. Det er nødvendigt for et lille land som Danmark, at kunne trække på forskningsresultater fra andre lande. En forudsætning for, at danske forskere kan hjemtage udenlandske forskningsresultater, er, at vi har bæredygtige forskningsmiljøer på højt internationalt niveau, d.v.s. at danske forskere betragtes som ligeværdige samarbejdspartnere.

Med den betydning, som forskningen ovenfor er tillagt for at sikre uddannelsernes kvalitet, er det nødvendigt, at forskningsvolumenet blive styrket, og at der gøres en særlig indsats på området internationalisering og på grænseområdet mellem økonomi og teknologi.

Den forskning, der er knyttet til handelsuddannelserne, har ikke hidtil været begunstiget med særlige initiativprogrammer. Udvalget er dog bekendt med, at sådanne er under udvikling, og vil derfor foreslå, at tre forskningsområder opnår prioritet inden for sådanne programmer.

Den ene vedrører forskningsområdet interkulturel kommunikation. Tankegangen bag forslaget er følgende:

Med den stigende erkendelse af vanskelighederne og barriererne for den stigende internationalisering er fulgt en stigende erkendelse af vanskelighederne og barriererne for interkulturel kommunikation. Målrettet og nuanceret kommunikation stiller krav, der rækker ud over sproglig kompetence. Målet for kommunikation er minimalt set gensidig forståelse, men hvis kommunikationen derudover skal være nuanceret og skal kunne iværksætte handling, forudsætter den et dybtgående kendskab til den fremmede kultur.

Det andet forslag vedrører det forskningsområde, der er kaldt "Management of Technology and Innovation". En sådan forskning er taget om af Massachusetts Institute of Technology, og INSEAD (Institut **europeen** d'administration des affaires) har i marts 1988 fremlagt en større plan for udforskningen af området, opdelt i 7 delprojekter:

1. Reducing "time to market" for new products
2. Developing effective technology strategies
3. Trading and sharing in technology
4. Exploiting better the geografic and business scope of the large company
5. Building on technological strengths
6. Integrating competitor analysis in product development
7. Making management tools evolve.

Baggrunden for planen er en erkendelse af, at virksomhederne for langsomt udnytter forsknings- og udviklingsresultater til teknologisk fornyelse, der kan skabe konkurrencefordele på de internationale markeder. Når emnerne ikke tidligere har været taget op i sammenhæng, kan årsagen være det hidtil begrænsede samarbejde mellem erhvervsøkonomisk og teknologisk forskning, således som det også finder udtryk i de respektive uddannelsers separate organisation.

Det tredje forslag vedrører international virksomhedsledelse.

Baggrunden for forslaget er den forventede forøgelse af danske virksomheders internationale aktiviteter både i og uden for EF. Det vil være nødvendigt at forske i alle forhold vedrørende samhandel med udenlandske virksomheder, især sådanne som har betydning for valg af og etablering/vedligeholdelse af "strategiske alliancer". Hertil kommer videreførelse/udvidelse af forskningen om virksomhedsetablering og -drift samt afsætning på fremmede markeder, herunderom efterspørgsels- og konkurrenceforhold, finansieringsforhold samt forhold på arbejdsmarkederne, hvor den opnåede viden kan få afgørende betydning for sikring af optimale resultater af virksomhedernes indsats.

Forslag 18:

Handelsuddannelserne bør styrkes på bekostning af uddannelser med stor arbejdsløshed.

De foranstående forslag vil indebære merudgifter for dele af handelsuddannelserne, men vil samlet kunne realiseres uden merudgifter for Forsknings- og undervisningsministeriet, jvf. det følgende afsnit.

Det er vor opfattelse, at der ved en effektivisering af de kendte uddannelser kan opnås visse besparelser, men dette vil i sig selv næppe være tilstrækkeligt. Vi skal derfor pege på det nødvendige og naturlige i, at der flyttes midler fra uddannelsesområder, der kendetegnes ved arbejdsløshed, til områder, hvis uddannelse fører frem til beskæftigelse, heriblandt handelsuddannelserne.

IV. De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag

Udvalget har i det foregående stillet en række konkrete forslag. En række af disse forslag vil være udgiftskrævende, men disse forslag vil kunne finansieres ved omprioriteringer og rationaliseringer, således at forslagene vil kunne gennemføres uden øgede nettoudgifter for det offentlige.

De udgiftskrævende forslag er følgende:

A. Ny 1½-2 årig uddannelse (forslag 6)

Udgiften ved oprettelse af f.eks. 500 pladser på en 1½ årig uddannelse skønnes at være ca. 30 mill. kr. Hertil kommer SU-udgifter, 27 mill, kr., i alt 57 mill. kr.

B. Omlægning af korrespondentuddannelsen (forslag 7)

En udvidelse af uddannelsen på ½ år vil med den nuværende uddannelseskapacitet koste ca. 7 mill. kr. årligt i undervisningsudgifter + 14 mill. kr. i SU-udgifter, i alt 21 mill. kr.

C. Etablering af kvalifikationsprøver (forslag 2)

Udvikling og drift af sådanne prøver kan være ret ressourcekrævende. Derfor bør sådanne prøver ikke anvendes i alle tilfælde, men kun over for de ansøgere, der ikke har en frisk studentereksamen, højere handelseksamen eller tilsvarende som bedømmelsesgrundlag. Med denne begrænsning bør kvalifikationsprøver kunne administreres inden for de nuværende ressourcemæssige rammer. Prøverne kan evt. finansieres ved brugerbetaling.

D. Oprettelse af nye suppleringskurser (forslag 5, 6 og 7)

For at sikre den nødvendige sammenhæng mellem de forskellige dele af uddannelsessystemet skal der være suppleringskurser, der gør det muligt for alle at gå videre fra niveau til niveau. En del af de nødvendige suppleringsmuligheder findes allerede, men det vil også være nødvendigt at oprette nye.

Merudgiften er vanskelig at vurdere, da den dels afhænger af, hvor mange der vil benytte sig af suppleringsmulighederne, dels af, hvordan suppleringskurserne tilrettelægges.

Det er dog udvalgets opfattelse, at de påkrævede suppleringskurser kan etableres ved omprioritering og rationalisering inden for det meget store udbud af enkeltkurser m.v. der findes på Undervisningsministeriets område.

E. Oprettelse af åbent universitet (forslag 9)

Også på dette område er det vanskeligt for udvalget at give et skøn over udgifternes omfang.

Det er dog udvalgets opfattelse, at et rimeligt udbud af handelsuddannelsen som åbent universitet vil kunne finansieres ved omprioritering af dele af de midler, som Undervisningsministeriet **har** afsat til erhvervsrettet efteruddannelse og forskellige deltidssuddannelser, suppleret med en vis brugerbetaling.

F. Udbygning af efteruddannelsesmulighederne (forslag 10)

Da efteruddannelse efter udvalgets opfattelse skal finansieres af brugerne, vil dette forslag ikke medføre udgifter for det offentlige, men nok for virksomhederne, som bør anvende langt større ressourcer til sådanne formål.

Den private institution som foreslås oprettet til at udbyde efteruddannelse på højt niveau bør finansieres af brugerne.

Staten bør fortsat støtte udviklingen af nye efteruddannelser, herunder evt. den foreslåede private institution, men dette kan ske inden for de midler, der under Lov 271 (Lov om erhvervsrettet efteruddannelse) er afsat til udviklingsaktiviteter.

G. En mere aktiv rolle for censor-korpset (forslag 13)

Dette forslag vil muligvis indebære, at der skal anvendes lidt flere ressourcer til honorering af censorer. Merudgiften skønnes dog at være så beskeden, at den ikke kan have den store betydning.

H. Styrkelse af det høje niveau i uddannelserne (forslag 7 og 8)

Udvalget har foreslået en kvalitativ styrkelse af den **erhvervs-**sproglige og erhvervsøkonomiske kandidatuddannelse. For at opnå dette, kan det blive nødvendigt at anvende flere ressourcer pr. studerende. Dette bør i givet fald finansieres ved at der uddannes et tilsvarende mindre antal kandidater, således at nettomerudgiften bliver 0.

I. Styrkelse af forskningen i økonomi og sprog (forslag 17)

Den foreslåede udbygning og omprioritering af forskningen inden for handelshøjskolernes faglige områder bør finansieres ved omprioritering inden for de kommende års forskningsbevillinger i Undervisnings- og Forskningsministeriet.

j. Skattebegunstiget uddannelsesopsparing (forslag 11)

Dette forslag indebærer en merudgift i form af et mindre skatteprovenue. Udvalget har ikke forudsætninger for at opgøre den nærmere størrelse af denne udgift. Snarere må størrelsen af skattebegunstigelsen afhænge af, hvad der er råd til i statens finanspolitik.

Men det er udvalgets opfattelse at forbedrede muligheder for løbende efteruddannelse er af afgørende betydning for vor konkurrenceevne på lidt længere sigt. At give enkeltpersoner og virksomheder et økonomisk incitament til opsparing til uddannelsens formål er en både billig og effektiv måde at styrke efteruddannelserne på.

Sammenfattende vurdering

Udvalgets øvrige forslag skønnes ikke at medføre mere end allerhøjst ubetydelige udgifter for det offentlige.

Det er således kun forslagene vedrørende den 1*5-2 årige uddannelse og korrespondentuddannelsen, der medfører væsentligere nettoudgifter for Undervisningsministeriet.

Disse to forslag, der indebærer en kvantitativ og kvalitativ udbygning af handelsuddannelserne bør finansieres ved overflytning af ressourcer fra uddannelsesområder, hvor der er beskæftigelsesproblemer for de færdiguddannede.

De to foreslåede uddannelser - den 1½-2 årige og den udvidede korrespondentuddannelse - er begge relativt korte uddannelser sammenlignet med mange andre videregående uddannelser. Flyttes der ressourcer fra lange kandidatuddannelser vil disse kunne finansiere flere uddannelsespladser ved de korte handelsuddannelser.

Hertil kommer, at der er behov for at aflaste HA-uddannelsen, der i de seneste år har fået en meget stor tilgang. Der vil derfor kunne flyttes ressourcer fra HA til udvidelse af korrespondentuddannelse og ny 1½-2 årig uddannelse, og der vil kunne opnås flere pladser ved en sådan flytning.

Udvalget foreslår, at den 1-årige HHX opretholdes, men det forventes, at den nye 1*5-2 årige uddannelse vil tiltrække mange af de studenter, der ellers ville have søgt HHX. I den udstrækning de studerende vælger den 1*5-2 årige uddannelse i stedet for den 1-årige HHX, vil der være en merudgift til undervisning og SU svarende til *\$ - 1 uddannelsesår.

Sammenfattende finder udvalget, at dets forslag bør kunne realiseres uden nettoudgifter for Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Udtalelse
fra forretningsfører Ole Mørch Thor,
vedrørende Handelsudvalgets betænkning.

For undertegnede har det været afgørende, at handelsudvalget arbejdede ud fra følgende uddannelsespolitiske synspunkt:

- at sikre unge formel og reel mulighed for at påbegynde, gennemføre og afslutte en videregående uddannelse.

Det indebærer:

- det nødvendige antal uddannelsespladser, så alle uddannelsessøgende kan optages,
- rimelige økonomiske forhold for de studerende, således at ingen afskæres fra uddannelse på grund af økonomien,
- en undervisning tilrettelagt indholdsmæssigt og pædagogisk ud fra de studerendes forskellige ønsker og behov,
- at uddannelsessystemet er overskueligt og sammenhængende,
- at der sikres en generel internationalisering af uddannelsessystemet, således at uddannelsessystemet forbereder de unge på en verden præget af stor samhandel, mellemfolkelig forståelse og samarbejde samt international solidaritet.

Det er undertegnedes opfattelse, at uddannelse er et afgørende instrument i både arbejdsmarkeds- og erhvervspolitikken. Dermed understreges, at netop disse sektorer må virke i et samspil. Dette er samtidig afgørende for, at de udlandskonkurrerende erhverv kan styrkes.

Det er ligeledes opfattelsen, at der skal ske et generelt kvalifikationsløft i den danske befolkning, såfremt landets velfærd kan udbygges, samtidig med at udlandsgælden nedbringes og den stigende internationale konkurrence imødegås.

Dette kvalifikationsløft må dog gennemføres med såvel tryghed i jobbet, forbedrede muligheder for uddannelse hele livet, samt et hensyn til medborgerens familie og fritidsliv.

Handelsudvalgets betænkning tager ikke udgangspunkt i disse synspunkter og giver derfor ikke noget dækkende billede af de behov og krav, det samlede uddannelsessystem er stillet overfor.

Udvalgets synspunkter fremtræder noget usammenhængende og er ikke funderet på en egentlig analyse af uddannelsessektoren og aktørerne deromkring.

Undertegnede skal derfor tage et generelt forbehold for betænkningen og i stedet opfordre til, at det samlede uddannelsessystem gennemgås med henblik på en styrkelse af de internationale aspekter. Det kræver, at der nedsættes et bredere udvalg med repræsentation fra alle niveauer i uddannelsessystemet. Det skal endvidere foreslås, at der gennemføres en sammenhængende analyse af hele uddannelsessystemet, og at der på den baggrund udarbejdes sammenhængende forslag til uddannelsessystemets udvikling ind i det næste årtusinde.

Undertegnede skal dog foreslå følgende som et nyt punkt 19:

Man bør se den danske forsknings- og uddannelsespolitik i meget tæt sammenhæng med såvel erhvervspolitikken som arbejdsmarkedspolitikken. Det er nødvendigt for at igangsætte en positiv omstillings- og fornyelsesproces. Uddannelse er ikke at betragte som en "omkostning", men en investering i fremtiden - både for den enkelte, samfundet og erhvervslivet.

For at sikre, at de hastige forandringer i arbejdslivet kan imødekommes med en efter- og videreuddannelsesindsats, må der ske en sammenhængende uddannelsesplanlægning, der sikrer almen bredde og et højt fagligt niveau.

- A. Basisbevillingerne til universiteterne og de højere læreanstalter skal have en størrelse, så balancen mellem grundforskning og anvendt forskning er den rette. Der skal sikres et flerårigt, økonomisk grundlag, der sikrer forskningsplanlægning og forskerrekrutering. Kravene til institutionernes internationale profil skal styrkes.

På nationalt plan kan det økonomiske grundlag skaffes ved udbygning af kontraktligt samarbejde med industrien og ny særskilt lånefinansiering gennem Finansieringsintituttet for Industri og Håndværk.

På internationalt plan vil EFs forskningsressourcer være af betydning for vækst af Danmarks forskningsaktiviteter på det internationale felt.

- B. Jeg er enig i udvalgets betragtninger om det nødvendige i, at alle erhvervsuddannelser styrkes i internationalt henseende, idet en opkvalificering af sprogundervisningen og den kulturelle forståelse er en nødvendighed, ligesom muligheden for at integrere internationale ophold under uddannelsesforløbene bør udvides markant. De internationale ophold bør kunne **finansieres** gennem særlige stipendier. Disse stipendier skal også kunne anvendes til at invitere udenlandske forskere og undervisere til Danmark i afgrænsede perioder.

Der bør oprettes et udviklingscenter for erhvervsrettede uddannelser i Danmark. Centrets opgaver har tyngdepunkt omkring forsknings-, udviklings- og forsøgsarbejde i såvel de erhvervsmæssige- som grund- og videreuddannelser.

Udviklingscentret bør kunne gennemføre analyser, forsøg, demonstrationsprojekter og udviklingsarbejder på tværs af de mange organisationsbåse og bindinger i undervisnings- og arbejdsministerielle regie og sikre sammenhæng mellem teknologisk fornyelse og kvalifikationsopdatering.

Et sådant center vil kunne medvirke til at skabe en aktiv, erhvervsfremmende politik på et menneskeligt forsvarligt grundlag.

Centrets finansiering foreslås at ske gennem ressourceanlægninger inden for arbejds- og undervisningsministerierne.

På denne baggrund kan en række af de af udvalget foreslåede punkter bortfalde.

Der skal dog bemærkes følgende til de enkelte punkter:

Ad 2. Undertegnede er ikke enig i, at en tidligere erhvervsstart er nødvendig. Den egentlige og vedvarende placering på arbejdsmarkedet bør principielt først indledes efter gennemført folkeskole og en 3-4 årig ungdomsuddannelse.

Ad 3. Undertegnede er principielt modstander af kvalifikationsprøver som optagelseskriterium. Der bør i princippet være fri adgang til alle uddannelsere på baggrund af afsluttet grunduddannelse og eventuelt senere opsamlede kvalifikationer.

Ad 6. Undertegnede kan tilslutte sig den vurdering, at der er behov for at aflaste det store pres, der er på HA, og at etablere "aflastningsuddannelse".

Der er imidlertid i udvalgets arbejde ikke udført tilstrækkeligt analysearbejde, der kan støtte en formulering af uddannelsens faglige mål, ligesom der ikke er foretaget vurderinger af konsekvenserne for de øvrige uddannelser.

Det er min umiddelbare vurdering, at studerende med HHX eller handelsakademiet går trange kår imøde på arbejdsmarkedet.

Ad 7. Undertegnede finder, at den nye erhvervsproglige uddannelse, kaldet EA, (erhvervsproglig afgangseksamen) som uddannelse kan anbefales, men finder, at forkortelsen EA og uddannelsens betegnelse er uheldig valgt på grund af, at betegnelsen i dag anvendes til en højere sproglig uddannelse. Det kan skabe forveksling af uddannelserne til ulempe for aftagerne og ærgrelser hos tidligere dimittenter. Jeg anbefaler, at uddannelsen får en anden betegnelse og bogstavkombination.

Ad 10. Undertegnede mener principielt, at brugerbetaling for de studerende og medarbejderne skal undgås i uddannelsessystemet. Det kan endvidere ikke støttes, at der oprettes en privat institution for efteruddannelse på højere niveau. I stedet kan foreslås, at der oprettes et særligt udviklingscenter som nævnt i indledningen af min udtalelse.

Ad 11. Undertegnede finder ikke, det er samfundsmæssigt anbefalelsesværdigt med en skattebegünstiget uddannelsesopsparing.

Jeg mener, det er mere hensigtsmæssigt med statslige finansieringsordninger, evt. kombineret med virksomhedsindbetalte bidrag baseret på forbruget af arbejdskraften.

Til udenlandske uddannelsesophold bør der kunne ydes stats- og virksomhedsfinansierede stipendier.

Ad 12. Undertegnede kan ikke tilslutte sig isolerede forslag til ændringer af styrelsesloven. Jeg kan imidlertid anbefale, at de enkelte institutioner ajourfører deres uddannelsesmæssige opgaver og interne kompetencefordeling. Med udgangspunkt i selvforvaltning og brugerstyring bør styrelseslovens grundlæggende principper fastholdes.

Ad 16. Undertegnede er af den opfattelse, at rådgivning vedrørende højere handelseksamen bør ligge under Erhvervsuddannelsesrådet.